

Mobilizace ozbrojených sil České republiky - základní principy

1. Úvod

Předkládané základní principy mobilizace nemají ambici řešit detailně všechny technické úkony mobilizace ozbrojených sil České republiky. Tyto principy vytvářejí základní systémový rámec a budou tvůrčím způsobem rozpracovány v Koncepci mobilizace ozbrojených sil ČR (dále jen Koncepce) a následně pak v interních prováděcích normách Ministerstva obrany ČR.

Koncepce, jejíž schválení vládou předpokládá ustanovení zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, v § 5 odst. 1 písm. f), bude základním dokumentem, který stanoví zásady pro fungování relativně samostatného systému mobilizace OS ČR, přičemž jeho fungování nelze - vzhledem k jeho rozsáhlým vazbám - chápat odděleně od ostatních příprav OS ČR. Řešení všech nutných opatření v oblasti zabezpečení mobilizace musí být nedílnou součástí řídicí činnosti všech velitelů.

Aktuální potřeba zpracování Koncepce vyplývá ze zásadní změny bezpečnostního prostředí, ve kterém se ČR nachází po jejím vstupu do NATO. Tím se České republice otevřela možnost v plné míře využívat všech bezpečnostních záruk, které NATO svým členům poskytuje. Na druhé straně ČR tuto hodnotu vyvažuje svým příspěvkem do společných vojenských schopností Aliance. Tento stav umožňuje ČR budovat své ozbrojené síly v rozsahu, který umožní splnit závazky vůči Alianci a současně i úkoly v národní odpovědnosti (z nichž nejdůležitější je schopnost zajistit pobyt aliančních sil na území republiky) a vytvoří vhodné podmínky pro mírový chod ozbrojených sil, včetně vzdělávání, výcviku, tvorby záloh a nezbytného rozvoje. Tento aspekt, spolu s předpokládaným charakterem operačního použití vyčleněných sil, zásadním způsobem mění podmínky a úkoly systému, který musí být schopen zajistit provedení mobilizace OS ČR.

Rozhodující systémové změny, které umožní realizovat kvalitativní změnu v systému tvorby záloh a mobilizačního rozvinování OS ČR v rozsahu předpokládaném základními principy výstavby plně profesionálních OS ČR, spočívají zejména:

- ve zrušení základní vojenské služby při zachování branné povinnosti,
- v redukci mírové a válečné struktury OS ČR na velikost, která bude nezbytně nutná pro zajištění shora uvedeného rozsahu úkolů,
- ve změně modelu přípravy záloh, který spočívá v dobrovolném převzetí závazku působit v mobilizační záloze.

2. Všeobecná ustanovení

Základním úkolem všech součástí OS ČR trvalé zůstává i v současném bezpečnostním prostředí bojová a mobilizační pohotovost a její všeobecné

zabezpečení, včetně schopnosti součástí organizované přejít z mírového na válečný stav. Tohoto cíle se dosahuje reálným plánováním činností potřebných pro mobilizační rozvinutí, aktualizací zpracovaných plánů, procvičováním těchto činností, přípravou funkcionářů a štábů a všestranným zabezpečením mobilizace. Za mobilizační pohotovost součástí odpovídají příslušní velitelé a náčelníci (nebo funkcionáři jim naroveň postavení).

Při vyhlášení stavu ohrožení státu může prezident republiky na návrh vlády nařídit jako mimořádné opatření povolání záloh k mimořádné službě v rozsahu, který stanovuje zákon. Toto opatření prezident na návrh vlády také zrušuje. Mobilizaci OS ČR nařizuje na návrh vlády prezident republiky po vyhlášení válečného stavu. Mobilizace může být všeobecná nebo částečná.

3. Systém tvorby záloh

3.1. Odvodní povinnost a vytvoření nevycvičené zálohy

Základní principy reformy předpokládají zachovat brannou povinnost, která bude v míru spočívat v povinnosti odvodní, ve stavu ohrožení státu a za válečného stavu pak v povinnosti služební.

Zachováno bude odvodní řízení. Bude v gesci civilních správních úřadů (krajských úřadů nebo obecních úřadů obcí III. stupně). Do odvodních komisí budou delegováni zástupci vojenského orgánu [1].

Vojenské orgány budou vést evidenci odvedených osob jako evidenci nevycvičených záloh, ze kterých budou prostřednictvím rekručních středisek vybírat vhodné uchazeče o službu vojenského profesionála a uchazeče o působení v mobilizační záloze OS ČR.

Postavení obou kategorií osob a jejich vztah k OS bude upraveno smlouvou.

3.2. Mobilizační záloha

Mobilizační záloha OS ČR se bude vytvářet tak, že voják v záloze dobrovolně převezme závazek působit v této záloze po dobu stanovenou smlouvou.

Mobilizační záloha se bude členit na:

- **povinnou zálohu**, kterou budou tvořit vojenští profesionálové po ukončení jejich služby v OS ČR. Povinnost setrvat v povinné záloze po stanovenou dobu bude součástí smlouvy. Za působení v povinné záloze se nebude poskytovat odměna;
- **dobrovolnou zálohu**, kterou budou vytvářet vojáci v záloze-dobrovolníci, kteří budou pro výkon funkcí ve válečné organizační struktuře OS ČR připravováni ve zvláštním systému přípravy záloh, a vojáci v záloze, kteří budou předurčeni pro mobilizační doplnění podle jejich civilní odbornosti. Za působení v dobrovolné záloze se bude poskytovat vojákům v záloze měsíční paušální odměna;
- část mobilizační potřeby, tzn. funkce, pro jejichž výkon je plně postačující krátký, odborně nenáročný výcvik, nebude v míru předurčován. Takto nepředurčené funkce se budou plánovat výhradně u útvarů s dlouhou dobou pohotovosti. Vojáci v záloze pro tyto funkce se předurčí a připraví až v období přípravy přechodu na stav ohrožení státu, resp. válečný stav.

Povinná záloha a část dobrovolné zálohy (vojáci, kteří prošli výcvikem záloh, případně vybraní vojáci v záloze podle civilní profese) tvoří aktivní zálohu, která je zvláštní charakterem jejího využití pro doplňování OS ČR. Z této zálohy se budou přednostně doplňovat útvary s krátkou dobou pohotovosti a útvary vyčleněné do aliančního operačního uskupení. Příslušníky této zálohy lze, za zákonem stanovených podmínek, povolát k operačnímu nasazení již v míru. V případě operačního nasazení a cvičení aktivní zálohy jsou zaměstnavatelé povinni její příslušníky uvolnit ze zaměstnání.

3.3. Příprava záloh

Příprava záloh v míru se bude řešit na základě principu dobrovolnosti, a to pouze pro vojáky v záloze, u kterých se předpokládá jejich předurčení do dobrovolné zálohy.

U všech předurčených vojáků v záloze se zabezpečí základní výcvik v celkovém rozsahu tří měsíců, s výjimkou povinné zálohy.

Další příprava se pak bude řešit diferencovaně:

- vojáci v záloze předurčovaní podle jejich civilní odbornosti, která je využitelná v OS ČR, se nebudou dále cvičit;
- ostatní vojáci v záloze se budou připravovat pro výkon speciálních funkcí v OS ČR na vojenském cvičení v délce tří týdnů;
- vojáci z mobilizační zálohy, u kterých nastane potřeba obnovit výcvik nebo přecvičení, se budou připravovat na vojenských cvičeních, zpravidla v délce jednoho týdne.

4. Zásady mobilizace ozbrojených sil

4.1. Vyrozumění o mobilizaci a její řízení

Vyrozumění vojsk o mobilizaci a její řízení se bude provádět po linii velitelské podřízenosti. Vzhledem k povaze následných opatření a nezbytných součinnostních vazeb je nutné zajistit zdvojené vyrozumění dvěma nezávislými a systémově odlišnými způsoby.

Vyrozumění občanské veřejnosti se bude i nadále realizovat:

- mobilizační vyhláškou;
- mobilizační výzvou, kterou budou vysílat hromadné sdělovací prostředky.

4.2. Doplňování útvarů mobilizačními zálohami a věcnými prostředky

Mobilizační doplňování se bude řešit přednostně teritoriálně. Jednotlivé útvary, bez rozdílu jejich organizačního stupně, budou uplatňovat požadavky na mobilizační doplnění osobami i věcnými prostředky u teritoriálně příslušného krajského vojenského velitelství (dále jen KVV). V případě doplnění osobami budou KVV zabezpečovat přímo i pokrytí požadavků na doplnění. Prostřednictvím nadřízeného stupně velení budou KVV řešit pouze pokrytí potřeby u nedostatkových odborností.

Požadavky útvarů na mobilizační doplnění útvarů věcnými prostředky uplatní KVV souhrnně za všechny příslušné útvary u krajského úřadu.

Krajský úřad rozhodne o pokrytí požadavků a vyzoomí právnické (fyzické) osoby, od kterých věcné prostředky předurčí, o jejich povinnosti tyto věcné prostředky v případě doplňování OS na válečné počty dodat. Útvary budou o pokrytí jejich požadavků informovány cestou KVV [2].

4.3. Povolávání a dodání mobilizačních záloh a věcných prostředků

Doplňování OS ČR na válečné počty se bude řešit ve dvou režimech:

- v míru se budou v případě potřeby doplňovat vybrané (zpravidla vyčleněné) útvary na válečné počty výlučně z aktivní zálohy;
- při uvádění do stavu ohrožení státu a do válečného stavu se budou útvary doplňovat dle předurčení, bez přihlídnutí k členění zálohy.

Uvědomování záloh se bude provádět kombinovaně:

- u útvarů s krátkou dobou pohotovosti (zpravidla vyčlenovaných) přednostně vlastními silami útvaru (zpravidla se bude jednat o velmi malé doplňky), pouze v případě záloh předurčených exteritoriálně se bude provádět prostřednictvím KVV;
- u útvarů s dlouhou dobou pohotovosti přednostně prostřednictvím KVV.

Uvědomovat právnické (fyzické) osoby o povinnosti dodat věcné prostředky budou KVV.

Nástup záloh a dodání věcných prostředků k vojenským útvarům se bude realizovat přímo.

5. Kalkulace ekonomické náročnosti tvorby záloh

Porovnat ekonomickou náročnost tvorby záloh a vytváření potřebné mobilizační zálohy v natolik rozdílných prostředích, jaké představují současný a navrhovaný systém, je obtížné vzhledem ke kvalitativní rozdílnosti většiny ukazatelů. S přijatelnou přesností lze vyjádřit výši potřebných nákladů na tvorbu zálohy a její výcvik v profesionální armádě.

5.1. Výchozí kalkulační údaje

- kalkulované agregované osobní náklady na vojáka základní služby za rok (služné, výstroj, ubytování apod.) 110 000 Kč
- potřeba mobilizačního doplnění profesionální AČR (0,8-násobek mírových počtů)
 - kalkulované mírové počty vojáků 35 000
 - mobilizační potřeba 28 000
- kalkulovaná měsíční odměna pro dobrovolné zálohy (DZ) 500 Kč
- průměrná mzda vojáků v záloze pro kalkulaci refundace 14 000 Kč

5.2. Náklady na tvorbu a výcvik záloh v profesionální armádě

➤ základní výcvik DZ v délce 3 měsíců	194 000 000 Kč
➤ speciální výcvik DZ v délce 3 týdnů	42 000 000 Kč
➤ příspěvek DZ	84 000 000 Kč
náklady na tvorbu zálohy	320 000 000 Kč
➤ roční náklady na obnovu výcviku	16 000 000 Kč
Celkové náklady na tvorbu a výcvik zálohy	336 000 000 Kč

6. Závěr

Předložené principy zabezpečují funkčnost systému mobilizace OS ČR za předpokladu splnění podmínek, které jsou uvedeny v Analýze a v základních principech výstavby profesionální AČR.

Navrhované řešení předpokládá, že v případě ohrožení bezpečnosti státu v rozsahu, který by přesahoval možnosti mobilizačně rozvinutých ozbrojených sil, by se princip dobrovolnosti opustil a v platnost by vstoupila služební povinnost.

V důsledku zrušení základní vojenské služby dojde k výraznému zjednodušení správních úkonů spojených s výkonem branné povinnosti (náhradní služba, odklady služby apod.). Současně se výrazně sníží objem úkolů, které plynou ze zabezpečení mobilizace a dojde k jejímu zjednodušení. To umožní zrušit bez náhrady územní vojenské správy a jejich zbytkové povinnosti převezmou krajská vojenská velitelství.

Realizace navrhovaných opatření je, stejně jako realizace principů reformy OS ČR, podmíněna změnami v současné právní úpravě branné povinnosti.

Poznámky:

- [1] Vojenskými orgány se rozumí krajská vojenská velitelství, která připravovaná reforma předpokládá vytvořit ve všech 14 krajích ČR.
- [2] Schéma uplatnění požadavků útvarů na doplnění, jejich pokrytí, uvědomění záloh a nástupu k útvarům je uvedeno na <http://www.army.cz/reforma/docs/p18.htm>.